

En kort
Beretning

Om
De Tyrkiske Søerøveres
onde Medfart og Omgang, da de
kom til Island i Aaret 1627, og der bort-
tog over 300 Mennesker, ihjelslog mange, og paa
tyrannisk Maade ilde medhandlede dem.

En kort
Beretning

om

De tyrkiske Søerøveres

onde medfart og omgang, da de
kom til Island i året 1627 og der bort-
tog over 300 mennesker, ihjelslog mange, og på
tyrannisk måde ilde medhandlede dem.

Sammenskrevet af
Præsten Oluf Eigelssen
fra Vest Manøe,
som tillige blev ført derfra til Algier, og i 1628
kom tilbage igen
Men nu af islandsk oversat på dansk

—oo00000oo—

Trykt i dette Aar

Det 1ste Cap.

Han siger, at han blev ført til Tyrkiet i Afrika til den stad, som kaldes Algier, 300 mile længere borte end de, som blev tagne i Grindevig, og så kom han tilbage det samme år.

Om hvilken særdeles rejse han siger, at han blev bedt at gøre en kort beskrivelse fra den 16 juli og indtil at han året derefter kom tilbage igen den 6te juli 1628.

Det 2det Cap.

Om hvorledes der blev tillavet, da der blev spurgt røvernes ankomst.

Da vi nu i Vest-Mannø fik at vide røvernes ankomst og forhold i Grindevig der omkring, da fattes ikke store ord hos os, og særdeles hos dem vare befalede at arbejde på skandserne, såvel som på skibet og ved det Danske Købmands-Hus hvorledes og med hvad forsigtighed de skulle gå til værks og lade de udenlandske sig da formærke, at om noget påkom, da skulle de Islandske ikke blive længe bestaaendes, og med dette Arbejde blev der faret fort indtil at der blev spurgt, at de sejlede fra landet, og agtede til Vest-Mannø, da blev der bekymring iblandt folk, om hvorledes arbejdet var gjort alt indtil den 16 juli, som var en mandag, da så man 3 skibe om morgenen tidlig sydost derfra, hvoraf et var meget stort, og de satte deres kurs lige mod øen, men som vinden var dem contrair, så måtte de gøre mange slag den hele dag, indtil aftenen, men om morgenen tidlig, da man så dem, blev alle folk sammenkaldede, til at blive ved Købmands-Husene og lavede sig til at forsvare sig, og strengligen forbudet at gaae bort, hvilket varede indtil om aftenen, da gik folkene bort; thi de udenlandske syntes, at de kjente skibene, at det var convoyer, som skulle krydse omkring landet; ikke desmindre begyndte nogle at forvare det som de havde, men da det faldt i stille vejr, så at disse djævlens folk kunde få deres vilje frem, da satte de 3 store både ud, som kaldes slupper, og derpå satte de 300 mænd, hvor iblandt vare nogle af de engelske dogger, som viste dem den usædvanlige vej, som de foer, hvilken aldrig nogen sig kan erindre, at den nogen tid har været befaren, og derover

kom de så hastig på øen, at folkene fik ikke tid til at undløbe; thi de kom så hastige som de kunde fløyet op på øen, hvor de med alle slags gevær løbe omkring som jagthunde med stor anskrig, så at svage kvinder og børn kunde ikke undkomme, men som der vare bratte bjerge og store stene nok forhånden, så gjorde de med dem ikkun kort process, undtagen nogle få som vare stærkest og havde intet tungt at bære, og ikke tog sig vare for noget ondt. Hvor iblandt jeg tilligemed mine husgefinde blev fangen, undtagen nogle af mine nærmeste forvanter, som i en hast løbe bort i huller, og sprang ned af bjerge og store stene, for at bjerge livet, hvoraf dog nogle blev fangede, i hvorvel at nogle escaperede fra dem, men jeg var ikke så lykkelig; thi min kone og fattige børn blev strax fangne, endskiønt at vi nogen tid gjorde alt den modstand som vi kunde, og derover fik mange hug og stød af deres spyd, indtil at vi måtte give os, og undrer mig mest, at de ikke slog os ihjel, og jeg holder for, at de fleste vare engelske af dem, derefter blev vi hendrevne i det Danske Købmands Hus og der indesluttede, hvor og mange andre islandske folk vare forvarede.

Det 3die Cap. Om røvernes forhold, og om salig hr. Jon.

Nu skal jeg berette, hvorledes disse blodhunde videre toge afsted; I førstningen dreve de omkring på hele øen og så sig om, på det at ingen menneske skulle undflyve, og så snart som de kom derhen, som Bayer vare, og de fant kvæg for dem i vejen, da dreve de det altsammen hen til de Danske Huse, og de folk, som søgte hen til kirken, omringede de straks med skud og slag og et ondt anskrig, indtil de kom ind, da de først plyndrede alterklæderne og klædte sig dermed, der efter gik de til bayerne og bonde husene, og drev alle dem som de fandt, hen til de Danskes Huse, og de som ikke kunde ga så fort som dem behagede, dem slog de ihjel og lod dem ligge der døde, og på det at de kunde udvise deres rette ondskab, da vente de om igen, hug og skar de døde i stykker, og deraf havde deres største lyst.

Det 4de Cap.

Da de kom til bøndergårdene, tog de straks præsten hr. Ole Eigilsen, hans kone og en tjenste pige så og et lidet barn, til fange, og da præsten vilde værge sig, slog de ham, og da han trøstede sig og sagde: at han skulde ikke lide det i den anden verden, da blev de desmeere forbittrede, gav hannem et slag i låret, og de drev ham så til de Danske Huse, men de, som stod neden fore ved husmandshusene, drev de foran, og da søgte de så nøye, at de tændte lys og dermed søgte huset igennem, op da de fandt en gammel kone, som hentede brænde, som hun lagde på fyrstedet, kastede de hende op på vedhøjen og lod hende blive der, imidlertid at de så sig om i husene, og da hr. Oles søn, 11 år gammel, kom uforvarende uden for huset, for at se hvorledes det gik hans forældre, tog de ham straks og bagbandt ham på hænderne, og da de således regerede inde i husene, bad barnet den gamle kone løse sig, men hun sagde, at hun turde ikke, og, da de kom ud, gav de agt på, om drengen var stille og tilstede og som de havde fundet 2 børn ungefær 6 år gammel, som hr. Ole havde taget til sig for GUDS skyld, lod de nogle gå med dem og de øvrige folk, som de havde taget til de Danske Huse, derefter stak de ild i hvert et hus, og som de iblandt var en gammel kone, som ikke kunde gå så fort, som de ville, så tog de hende tillige med et barn, som hun bar, og var af 2 års alder, og kastede dem begge på ilden, og da hun og barnet græd og bad GUD hjælpe sig, gav de et stort skraal fra sig, og stødte dem ind i ildens største lue med deres spyd, og imidlertid søgte de i hvert hus og hul, som kattene efter mus, så fore de op på de bjerge, hvor de islandske havde gemt deres fisk, som var 100 favne høje, der hentede de nogle folk med deres børn, og lod dem gå

ned der, som det var lettest at gå, men de som ikke så magelig kunde tage fat på, dem skød de ihjel, så at nogle styrtede ned af bjergets 100 favne, men nogle blev siddende der oppe ihjelskudte.

Iblandt andet kom en mand for dem i det samme anløb, ved navn Bjarne Valdsen, den samme huggede de hovedet af på tværs neden under øjnene, hvilket, da hans kone så, som gik ved siden af ham, faldt hun straks ned i besvimmelse over det døde legeme med stor skrig, men de tog hende i fødderne og trak hende ligesom et andet dødt ådsel, så at fødderne stødte frem oven for hovedet, men den døde hugge de i stykker på, ligesom et slagtet får, som bliver hugget i stykker til suppe, trækkede herefter konen således hen til de Danske Huse, og flyttede hende inde iblandt de andre fanger. Ydermere fandt de en kone på vejen som løb det stærkeste hun kunde, og de efter hende, indtil hun fødte sit foster, og faldt dermed ned og døde, så at de lå der døde hver for sig. Og den anden præst som boede på øen, havde flygtet med sit husfolk i en liden krat skov neden for et bjerg og da han var sammen med sin kone og datter, søn og venner og arbejdsfolk, begyndte han at læse og prædike for sit folk, og trøste dem, og læste litaniet, og da det var gjort, hørte han, at de kom og sagde: der kommer de Magrethe! jeg skal nu uden frygt gå imod dem; Men hun bad ham for GUDS skyld ikke forlade hende, og i det at de så taled, kom disse blodhunde derhen, som hr. Jon sagde, og da de så ham, sagde en af dem, burde de ikke være hjemme i din kirke? Han svarede: Jeg har været der idag tidlig, da sagde nogle af disse skjelme, da skal du ikke være der i morgen, og med det samme gav en af dem, ham et hug i hovedet. Præsten udbredte sine hænder og sagde: Nu befaler jeg mig GUD, han gøre nu hvad han behager. Derefter sagde han: Dig

befaler jeg mig nu, O HERre JESu Christe! men hans kone krøb for sine morderes fødder, og holdt på dem, og mente, at hun dermed kunne bringe dem til nogen mildhed, men der var ingen barmhjertighed at vente, thi en af dem gav ham endnu et hug, da sagde præsten: det er nok! Herre Jesu Christe! annam min ånd. Da han var død, drev de hans bekiendte og folk fra ham, men hans kone rev kluden af hovedt og bandt den om den dødes hoved; der efter dreve de de øvrige folk, som der vare, til de Danskes huse, hvilket alt to koner, som vare i Bjergskriften ovenfor, både så og hørte.

På nedgangen af højen fandt de fire mænd, som de straks fangede og bandt, og da en af dem var ikke stille, men urolig, og ville ikke lade sig binde, da vilde nogle af dem hugge ham ihjel, men da de så to piger komme, så lod de det blive, og løb efter pigerne, og jagede længe efter dem, dog undkom den eene fra dem, og kom til de mænd, som vare bundne, og da hun der kom, bad en af dem hende at løse sig, hvilket hun i en hast gjorde, derefter løste hun den anden, og i det samme kom fjenderne igen til at vilde tage dem, da løb enhver som han best kunde, indtil de kom af deris syn, og slap dermed, derefter fornam de at en af disse skielmer fik fat på en pige på vejen, hvilket han straks tog med vold og belæe, satte hende derefter på sin hest og førte hende til de Danskes Huse. En mand ved navn Erlend Runolfsen forfulgte de og, og dreve ham op på et meget højt bjerg, hvor de hannem afklædte og satte ham nøgen til at skyde efter yderst på bjerget, skjød så til måls efter ham, indtil at han faldt ned over 100 favne.

Qvindfolkende laae døde ved huus-dørene, nogle igiennem stungne, og nogle hugne så skammelige, at føderne lå over hovedet, så at de vare meest nøgne, hvor de skjulte skulde være.

En mand ved navn Asmund, lå på sin sotte seng, ham havde de med 3 sting igennemstunget, så at hans seng var igiennem blødt af blod, hvilket var deres største lyst og fornøjelse, at hugge og skiære dem i mange småstykker, så at deris tyrannie var u sigeligt og imidlertid spurgte de stedse efter de danske, og da denne og alle andre deres tyrannie havde ende, begyndte de at udvælge folket i de Danskes Huse, ligesom når fæe udsøges efter fredhed, og førte dem saa ud på skibet, og som der var saa trangt af folk i huset, at de traadte på hinanden af trængsel, hvorudover en dreng trengede sig igennem deres fødder ud af en dør og slap med det samme, og han vidste at fortælle det. Hvorledes det gik til med de gamle folk, som vare der inde, ved man ikke for vist, dog mener man at, de have ladet ilden fortærre dem, eftersom , at så snart som folkene var blevet udvalgte, satte de ild i Danske Huse og brændte dem rent op til aske med alt, som var udi, og efter at de så ynkligen havde skilt sig derved, blev der fundne døde menneskers been og legemer, stegte.

Tallet på de folk, som på Vestman øerne blev tagne og ikke ihjelslagne, skal have været ungefehr 200, Men hvor mange de have slaget ihjel, kand man ikke så egentligen vide, men 30 blev begravne og 5 mennesker bleve ihjelslagne i Vestmannøe, efter at de havde ført folkene om bord og komme i land igien, og da komme to med dem, som løbe fra dem, hvilket og have berettet, hvorledes de havde handlet med de danske, nemlig, så snart at de kom til Vest Mannøe, tage de to og to og bandt dem tilsammen i jernlænker, og de danske havde stedse bedet GUd om hjælp tilligemed de islandske, og på det sidste da de vilde lægge ud af havnen, bleve der seet døde menneskers legemer flyndendes som vare udkastede. De fore da i land og stak kirken i brand og lod den brande til aske det

allerskammeligste som de kunde, og aldrig, er det hørt hverken uden- eller indenlands så skammelig at handle med uskyldige folk, jo neppe i Jerusalems forstyring. Men hvad skal man derom sige andet end, bed GUD om sin hjælp i JESU navn

Det 5.th Cap

Hvorledes de tage folkene til fange og sloge nogle ihjel.

Dette efterskrevne har jeg faaet at vide af de gode mænd som blev tilbage, nemlig Odder Petersen, Biærne Wallossen, Magnus Enolssen og Jon Snorresen, som nogenledes så og gave agt på, hvad der passerede, og er deres frasagn således, at de tre vare komne ned i bergskriver med deres koner og børn; i det bjerg, som kaldes Haaende, var Odder, og derfor så disse mænd på all deres væsen, og sagde, at de så, at disse onde mennesker fordelte sig i tre hobe, hvoraf det største hob, som dem synes at være 150 foer langs med stranden ved de Danskes Huse med 3 røde faner, og straks bemægtigede sig de Danske Huse, hvilket de lettigen kunde gøre, siden de Danske alle en halv time tilforn var bortrejst, men de andre to hobe greb og bandt folkene, som de fik fat, såvel unge som gamle, koner og mænd, ja end og små børn, inden og uden huse, på fjældene og højene, ja end og på de steder, hvor de islandske neppeligen kunde komme, og de sloge dem alle ihjel, som gjorde nogen modstand, eller dem, som gjorde kors for sig, eller nævnede JESU navn (så at de det forstod) så at de lå døde her og der omkring på øen, dog flest ved de Danske Huse, nogle ihjelskød de i rifterne, og andre firedelte de og udkastede dem, tillige og den salige hr. Jon østen ved havet, nær ved hans bopæl, hvilket alt de tilstod, at de havde set, dog havde Odder allerbest derpå givet agt, såsom han stod allerhøjst oppe på Haa-øen, og så snart som de var komne på land, blev vinden østen, så at alt gik dem efter ønske; da et af skibene, som aldrig strøg sejl,

sejlede lige ind på havnen og skød 3 skud, derefter blev danske flag opsat, så at de andre skibe kom ind med på havnen og havde intet at frygte sig for. Alt dette så Odder på Han-øen, indtil at landets kirke stod i lys lue, da han flyede hen at skjule sig på et andet sted og blev der indtil om torsdagen, men hvad der efter passerede, vidste ingen, hvorfor jeg nu vil fortælle resten, såvidt jeg i største sandhed yderst ved og mærkede, endskønt at jeg var udi stor hjertens bedrøvelse.

Det 6te Cap. Hvorledes der blev handlet med folkene, som i største hast blev ført om bord.

Da vi således vare forvarede om tirsdagen, sankede disse skielmer alle dem sammen, som de kunde få fat på, hvor iblandt mine fattige børn og vare og imod middagen havde de sanked så mange, at de kunde ikke få rum i tre stuer, hvorfor de blev udkommandrere på pladsen uden for, og omringede af disse tyranner, og da jeg kom ud og så oberkaptianen gik jeg med min fattige syge kone frem for ham og hans underkaptain, og faldt på knæ og bad om nåde; men det kunde ikke hjælpe, og da jeg så deres fornemme klæder, fornam jeg, at de var tyrker, og de folk som var ringere, blev i hast sendte på skibet med to slupper af 10 årer, hvor de islandske måtte roe og blev slagne med tamper, da blev vi ført hen på det største skib, og da vi kom der op, blev der stor glæde ibandt dem over vor ankomst, hvor vi så alle de mandfolk, som øster på landet var tagne, var i jern, hvilket vi og os ventede, men der blev dog intet af, men os blev givet brød straks at æde og noget surt vand at drikke, og de andre blev løfte af jernet jernet og iligemåde givet brød, hvilket dem da syntes noget nyt; thi de havde lidt hunger indtil den tid. Derefter føere disse onder mennesker i land igen for at hente flere, straks derefter fornam vi, at kirken stod i lys lue; der på blev jeg kaldet bag på skibet, og af oberkaptainen befalet at at sætte mig ned, da tog to af tyrkerne og bandt mine fødder hårdt tilsammen, og to andre iligemåde mine hænder, og da tog oberkaptainen en tamp og slog mig på bagen med, så hårdt som han kunde, utallige slag måtte jeg lide indtil at mit lyd formindskedes, da blev der en, som talede tysk, sat til at spørge mig om jeg vidste nogen penge

at sige dem om, hvilket jeg hårdt nægtede, og bad dem, at de i en hast vilde slå mig ihjæl, da lod de mig være og rejste mig op igen, men jeg kunde da ikke stå eller gå, så sendte de mig foran på skibet igen, og da de islandske folk mig så, ynkede det dennem, men de tyranner glædede sig

Det 7de Cap. Naar vi kom under sejl.

Den samme da, ungefehr klokken 3 om efter middagen, kom de atter ned med flere folk, og da blev en Østerlands mand løsgiven, som havde en svag hånd; ungefehr klokken 9 om aftenen blev vi, som vare fanger, viste ned i skibet og blev jeg da holden, som den fornemste, og da blev vi spisede. Om onsdagen kom de med endnu flere folk, og da så vi de Danske Huse at stå i lys lue, da fik jeg at vide den gruelige gerning, som de havde øvet imod den gode GUDs mand sal. hr. Jon, og da blev hans folk og udførte, og den hele dag havde disse onde mennesker været om at gøre alt det tyrannie, som de kunde, og immer kom der flere folk; men sandheden at sige, efterat de havde fået dem ombord, gjorde disse onde mennesker ingen noget ondt, men lod dem blive i fred, sådan som det var.

Nu vil jeg melde noget om, hvorledes disse onde mennesker så ud, så vel i ansigter som klædedragt, nemlig, at de var ligesom andre mennesker, ulige af vækst, nogle hvide, nogle mere brune i ansigterne, dog de som ikke var tyrker, men andre landes folk, såsom norske, danske, tyske og engelske, af hvilke de som ikke havde forladt deres religion, havde endda sine gamle klæder, som de vare blevne fangede udi, og de samme måtte gjøre det farlige arbejde, som forefaldt, og fik hug til arbejds løn, men tyrkerne havde alle høje røde huer, nogle kantede med guld galoner, nogle med silke, andre med skrusnorer, så og havde de lange kjoler med skierfer omkring bundne, såsom deres kjoler vare meget vide de vare i trange lærredsbukser, og mange gik med bare fødder, og jern hæle under fødderne, de havde sort hår og var ragede, undtagen over munden, der havde de knevelsbardter og er

de rette tyrker i deres omgængelse lige som andre nationer, (og man så må sige,) men de folk, som have været kristne, og forkastet deres tro, er i klæder og skæg og andet, af samme skik, som de tyrker, og just de samme vare de, som ihjælsloge folkene, bandt og sloge dem, og gjorde alt det, som ondt er; jeg har fået nærmere efterretning om, at deres tal som blev ihjælslagne, var 34, og de som blev fangede, var 242, hvilke og alle kom ud på skibet silde om onsdagen.

Det 8de Cap. Om vor rejse i Tyrkiet, og hvad der skete på denne vores elendige rejse.

Den 19 juli, som var en torsdag morgen tilig, lagde disse onde mennesker deres årer ud, og hejste sejl op tilligemed det store skib, som lå inde på grunden, så og det andet tyrkiske skib, da de så, at krabben var kommet ud, som de røvede fra de danske, og da de alle var komne ud og havde fået sejl op, skød de 9 skud, og sloge sig så ud inden for Ildøe, satte dermed deres kurs i syden, og holdt derved i 3 uger med den bedste vind og godt vejr. Og da de arme ø folk fornam, at de således skulle skilles fra deres land, da blev der iblandt dem en stor ynke den hele dag, derefter trøstede de hver andre med GUDs ord, både mænd og kvinder, unge og gamle; thi GUD havde givet dem alle en meget god kundskab om ham og hans ord.

Men den næste lørdag derefter, som var den 21 juli, da blev Jon Jonsen og hans kone Margaretha ført fra det skib, som de var på, og hen til det skib, som jeg og mine var på, og da blev jeg og min kone flyttet hen fra de andre folk, så og vore børn, hvor der blev tættet omkring os med gamle sejl og nyt vadmél, som de havde taget på øen, så og blev der ellers afdelt på samme måde neden i skibet, og som det deraf blev mørkt, så lod de brænde lamper både nat og dag, og hver aften blev der lavet mad for os, og givet os af de samme retter som officerne fik i kahytten; så længe som de 2 tønder øl og mjød kunde tilstrække, som de stjal i købmandshuset på Vest-Manøe, da fik de deraf at drikke, og alle drikkendes vare ødelagde de i i købmandshusene, men af brændevinet gav de os det eneste om morgenen; thi tyrkerne drikker aldrig andet end vand.

Den 30. juli fødte min fattige kone et drengbarn til verden, hvilket jeg selv med bedrøvet hjerte døbte, ligesom jeg kunde haft det på landet, men da disse onde mennesker hørte det græde, da sankede de sig til det i flokkevis, og to af gav barnet gamle skjorter, som min kone skulle klæde det med, og jeg lod barnet opkalde efter hr. Jon Thorstensen. En af dem var i skibet hos os, som salige hr. Jons kone sagde at havde ihjelslaget hendes mand, den samme blev toed af en anden med vand, så længe som vi vare på rejsen, hver morgen.

Det 9de Cap. Om nogen modgang, som påkom tyrkerne på denne rejse

Da nogle dage var forløbne af august måned, nemlig den 5te, kom der os en stærk vind af nord-vest på, så sterk at det ene skib drev fra det andet, hvorover der kom en stor frygt over disse onde mennesker, så at de ikke tænkte andet end at forgå, og ungefehr ved midnats tider gik søen så sterkt over dette store skib, at den tog sluppen bort, og sled 4 store tove istykker, og i det samme tog den en kristen bort, som var spansk, og en anden fik skade på sin håndled, dog måtte han gå ud på råen, hvorfra han faldt ud i søen, den samme var en tysk; thi han sagde med opløftede hænder: hilf mir HErr GOTT! og på denne vores bedrøvlige rejse døde 2 á 3 gamle koner, som var tagne på Østerlandet, hvilke blev svøbte i en gammel dug, og dermed kastede over borde, men de kristne vare da vel fornøjede og mange af dem ønskede af hjertens grund til GUD, at de på samme tid og måde måtte dø; men de onde mennesker, som var på det skib, hvor jeg var, tog sig det råd, at de slagtede en meget fed buk, som de offrede enten djævlén eller nogen af deres afguder, og skar den i to parter, og kastede halvparten ud over borde på hver side, og stormen stillede sig inden få dage.

Den 9de august kom vi under Spanien, og der mødte os 6 kaper skibe, hvorefter disse onde mennesker blev meget bange, så at tænderne og deres hele legemer rystede, men derefter blev det befunden, at de var af samme slags, som de, og ikke værre, nemlig tyrker, som vare udgangne tilsammen 27 skibe i 14 dage tilforn fra Algier for at stjæle og røve og myrde de kristne.

Den 11 august sejlede disse røvere igennem den smale sund, Start, som så kaldes, og er 4re mile bredt mellem Spanien og Tyrkiet ved den stad, hvor de folk, som de tog på Grindevig, blev opsatte, og der vare disse onde mennesker meget frygtagtige; thi de spanske plejede der at krydse, men siden de både havde god vind og dertil var en mægtig storm, så slap de derved.

Den 16 eller 17 august kom vi til staden, Algier, hvor de havde hjemme, og så snart som de var komne der nær ved, så at de kunde ankre, da blev folkene i største hast satte i land med stor jammer.

Det 10de Cap.

Om hvorledes der gik til med de fangne folk, efter at de vare komne i land, såvidt som jeg vidste

Da nu folket var komne i land, kom der så stor mængde folk sammen, at de var utallige, for at se disse fattige folk, med tyranisk forsæt at skille dem fra hinanden, ja børnene fra forældre, og førte hus fra hus, fra en gade drevne til en anden, og omsider op på torvet, hvor de blev til fals budne, ligesom andre bæster; først de folk som blev fangne på Øster landet, mandfolkene for sig og kvindfolkene for sig, og continuerede dette således indtil den 28. august, da var de fleste Østerlands folk blevne solgte, da blev Øfolkene ført frem til at sælges. Dette torv var opmuret runden om, og sæder neden omkring at se til ligesom et kompas med glasserede sten på gulvet, som dagligen blev vaskede og renholdne, ligesom andre huse. Dette torv er ikke langt fra kongens residence, og såvidt jeg forstod af andre kristne, som længe havde været der, da bliver delingen således at ober captainen må have 2 fanger, hvilke han vil, derefter tager kongen hver ottende mand og hver ottende kone og hver ottende barn af hvert slags, og når dette er sket, så deles de øvrige i 2 parter, hvoraf skibsrederne tog den ene part og søfolkene den anden. Da disse arme folk kom på torvet, da blev der sat 30 i en hver hob, og da gik disse røvere stedse for og bag dem og tællede dem stedse (thi de som kunde komme til dermed, stjæle folkene det bedste, som de kunde); da vi således stod på torvet, blev vi sat i en ring, hvor vi af folk blev beseete både i hænder og ansigtet, så tager kongen først den ottende af hoben, og da de kom til drengene, tog kongen først min fattige søn 11 år

gammel, som jeg aldrig kan forglemme, så længe som jeg lever, både formedelst forstand og lærdom, hvilket da jeg så , bad jeg ham for Guds skyld at holde ved sin tro, hvor på han mig svarede med grædende tåre; de må nu handle med livet således, som de ville, men sjælen skal jeg gemme til min GUD, der på må I forlade eder, min kære fader!

De andre folk blev da drevne hen på et andet sted, og bleve de to og af en tyrk med højt skrig udråbete efter deres sprog, som jeg ikke forstod; men jeg og min kone og vore to små børn, det ene et år gammelt, det andet en måned, vi blev drevne derfra og op på kongens slot, hvor vi i to timer sad med børnene på skødet, derefter blev vi kastede i hans fange hus, hvor vi for-forblev den nat, og siden ved jeg ikke, hvorledes det gik til med de øvrige folk.

Det 11te Cap. Om hvordan jeg led i nogen tid.

Den næste dag derefter ved middags tide kom der to skippere, den ene tysk, og den anden dansk, som vare fanger, og sagde, at de skulle hente os, og da gik vi med dem en lang vej igennem mange gader og bar børnene indtil vi blev indført i en tyrkisk stor herres hus, hvor der straks fremkom en vugge med klæder i til børnene, og da blev vuggen hængt ind i seler og remme, så og fremkom der klæder, som min kone skulle ligge på, efter deres måde, derefter blev der os given mad, men jeg måtte ikke spise med min kone, og om jeg skal sige sandheden, da gives der mad nok både aften og morgen, nemlig varmt brød sådan, som det kommer af ovnen, god risengrød med olie udi, æble og vindruer så meget, som man vil æde, og det som af brødet levnes om aftenen, blev givet hestene om morgenen, men grøden blev kasted ud, efter med tugt at sige, i secretet, men at drikke får man ikke andet end lunket vand, som er taget i moradser.

Da vi nu den samme dag havde spist, blev jeg ført ind i et andet hus, hvor jeg måtte gå den hele dag til aften, indtil at de kom hjem, som skulle ligge i huset, som var den herres soldater, som min kone var hos, og dette gik således i 3 eller 4 dage. Derefter blev jeg taget derfra og ført en lang vej hen i et andet hus, hvor der var to mænd fra Vest Manøe, nemlig Jesper Christiansen og Jon Thorstensen, hvor vi alle forbleve 2 eller 3 dage som i et fangehus, og blev der taget vare på os. Derefter blev jeg kaldet frem for de fornemeste tyrker, og af dem strengligen befaldet at søge om penge hos min allernådigste Kong Christian til min kones og søns udløsning, som vare hos moderen, og

sagde at det skulle være 1200 daler, som de kaldte Stük van Achten, og derpå måtte jeg kysse deres hænder, derefter blev jeg indladt i det samme hus igen, og da måtte jeg gå løs frem og tilbage oppe på muren, hvilket jeg og Jesper og gjorde, men til min kone og børn måtte jeg ikke komme uden meget sjælden, i hvor gerne jeg vilde.

Det 12te Cap **Om hvad jeg observerede, staden i sig selv** **angående, da jeg var der.**

Det første da vi kom i land, da måtte vi fange lægge byrder på æslerne, som er af liden vækst, som to års gamle kalve hos os, og ikke større, men de kan bære store byrder og have snuder næsten som heste, og lange ører, de har kurv for munden, og i kurven er bånd snoede op over ørene, hvor i brødet er, som de æde, når de går, men jeg så der ingen arbejdsvogne; heste er der ligesom her, med samme slags kurv for munden med brød i, ligesom om æslerne sagt er, heraf have de mange og bruges for heste møller. Jeg så og der 5 kameler, som er meget store dyr og stærke, så at jeg kunde neppe nå op på dem, når de er sadlede, som jeg mener, at de stedse er, og tror jeg, at de kan bære imod 4 á 5 heste, de er alle blakkede og ligesom stude på bagbenene og lårene, med klove, og med meget lange krumme halse, og øre som heste, og meget hæsle snuder, alle disse dyr går meget langsomt, og når der drives på dem, da slår man dem omkring bagbene, men det agte de ikke meget. Så og så jeg dværge og dværginder, som der er nok af i staden. Ligeledes mange af adskillige slags fugle, som påfugle og mange andre slags i bur. Hvad staden angår, da endskjønt den er mig ikke meget angelegen, da vil jeg dog sige, at den er hvid som kridt af den slags kalk, som der brændes. Staden er meget lang, i den øverste ende er den smal, og ikke mere bebygget op imod et bjerg end en mil, men neden ved søen tror jeg, at der er halvtredie mile bred, ubefæstet uden imod søen, hvor der er flere mure. Der, hvor de sove, er formedelst solens hede så varmt, at både mænd og kvindfolk ligge så godt som nøgne. Landet varer to gange om året, og da varer

alle jordens frugter, korn, vin og risengryn, og græsset der bliver aldrig slået, en heller kvæget indladt i husene; thi der er ingen vinter, og i vinduerne er intet andet en jern gitterværk, fårene bære der to gange om året, og er både store og fede, og der bliver ingen får gildede, og på en dag så Jesper og jeg, at der blev slagtet over 1000 gedebukke, hvis rumper hængte næsten ned til jorden.

Det 13de Cap. Om hvorledes folkene var klædte og om hvordan deres spise borde og drikkekar er i staden Algier.

Mandfolkenes klæder er, som som jeg tilforn har sagt. De kristne som komme der og tage deres tro, bruge samme klædedragt som tyrkerne, og der holdes for, at de kristne som er og have længe været der, skal være 9000 mand, men tyrkiske kvindfolk have serker så fine, at jeg tror, at der ikke er finere lærred i verden, end de have, og de serker er ikke åbne, uden der som halsen går igennem, så og have de lærredsbukser så siide, at de når ned til skoene, og meget dejlige lærreds huer med en kappe under af fineste lærred med kniplinger om, og når de går ud, da svøbe de kappen om hovedet, så at ingen kan kende dem, de have og mange silkesnore om livet, men inde i husene går de i tarvelige klæder og dog i deres lærredsbukser.

Hvad deres spiseborde og drikkekar angår, da er de af ler og kobber, bordene af støbt kobber af facon som bekkener, men drikkekarene er af ler med en lertud på, så vel deres egne som fangernes, og der drikkes ikke andet end lunken vand af moradsige pladser, som mesten tages inde i husene. De ligge på gulvene mest uden dyner, og have smukke skind under og over sig, dog kan jeg ikke meget rose dem, der som jeg kom, var hverken bord eller bænke, en heller brugte de knive til deres mad, en heller så jeg der andet end træskeder, og intet jern på dørene andet end 3 ringe på hver vingedør, som der ikke anden slags bruges, og når de kan få mad, da sidde de på gulvet med udstrakte ben på samme tid, som hos os. Og i det at vi 3 vare i dette hus, da blev vi alle tre syge, og blev min kone

da tilladt som hastigt at komme til mig. På samme tid gik jeg med bare fødder og havde ingen sko, da opvakte den gode GUD en fransk mand, der længe havde været der, som gav mig et par nye sko, en pot brændevin og 3 alen vadmæl; Da jeg en dag var syg, og den samme sagde mig at der var mange af mine landsmænd, som var døde og de fleste lå syge, og at i de kristnes gravplads var komne 31, thi de kunde ikke tåle den skrækkelige hede som der er. Så og sagde den samme mig, at min tjenestepige, som så vel ud, var bleven solgt for 700 rigsdaler derefter kom der en rig mand fra Jerusalem, som købte hende atter og gav 1000 rigsdaler for hende, og førte hende med sig til Jerusalem, og lovede at skaffe hende en kristen mand til ægte; thi de kristne må ikke have samkvem med de tyrker, en heller tyrkerne med de kristne, under deres livs fortabelse.

Det 14de Cap. Hvorledes jeg blev dreven derfra nødig, og hvordan det gik på den elendige rejse.

Den 20de september, blev jeg kaldet af mit fangehus, og da jeg kom hen til det hus, hvor min kone og små børn var, da bad jeg i største ydmyghed dem, der hentede mig, at de vilde tillade mig at tage afsked med min kone og de børn, som var hos hende, hvilket mig neppeligen blev tilladt, så at inden jeg havde talt 10 ord med hende, blev jeg på en tyransk måde slidt fra hende med hug og slag, og da jeg blev ført hen på den gade, hvor de tyranner boede, som gav mig mit pas i sit uforståelige sprog for alle i disse nordiske lande, hvilket jeg lod biskoppen i København se, som sagde mig, at dets indhold var, at om nogle andre tyrkiske kapere fik det skib, som jeg var på, da måtte de ikke slå mig ihjel; thi jeg var sendt bort i kongens ærinde, hvilket pas da jeg havde fået det, måtte jeg kysse deres hænder, og den samme dag blev jeg bragt ud på et italiensk skib, som jeg skulde gå med, men hvorledes jeg da var til mode, det er GUD alene bekendt; thi på den rejse led jeg stor nød såvel for mad som drikke, at jeg blev nødt til at stjæle mig til at drikke af det vand, som løver, bjørne, abekatte, høns, gæs og andre vilde fugle havde drukket af, og gjort urent, hvorover jeg dog var glad. Da vi nu havde sejlet en dag fra Algier, da så vi tyrkiske kapere, som jagede efter os i 2 dage, men kunde dog ikke nå os, og skal de italieneres og tyrkers venskab ikke være anderledes end så, at når de har handlet i de tyrkiske steder, og er kommet en mil fra staden, som de gå ud fra, da slås de uden skånsel. Da vi nu havde været på rejsen i 8 dage, blev styrmanden forvildet, som efter min tanke intet duede, og da så vi land på venstre side, og eftersom det var stille vejr, da kastede

de anker, satte båden ud, og roede til landet, da vi kom imod landet, måtte vi ikke komme op på landet, uden i de store stene, som var faldne ned af fjældene, som der var, hvorfra blev straks skudt til os med løs krudt. Vi ville kun tage os noget vand, hvortil vi havde 4 fade med jernbånd om, og så ville vi spørge hvad det land hed, og jeg foer med dem til landet, fordi at jeg turde ikke blive efter på skibet, siden min staldbror foer og med til landet, de som foer til landet, var mange slags folk, såsom italienere, 4 jøder, de gav mig undertiden noget brød med sig, 4 engelske, 3 spanske, 5 franske, hvilket jeg frygtede mest for; thi de så altid surt på mig, 5 tyske med min staldbror. Da vi nu var kommet op på de store sten, opkom der så stærk storm, at vi kunne ikke komme til skibet igen, men måtte blive på landet i 3 dage, uden at få hverken vådt eller tørt, og var i stor frygt for skibet; thi stormen var lige imod os, men da det blev stille vejr, foer vi ud på skibet igen, og de, som forbød os at komme op på landet, sagde os: at landet hed Sardinien. Da vi kom ud på skibet, fik vi et godt måltid mad, men ikke meget at drikke. Nogle dage derefter kom vi under den ø, som kaldes Malta, hvor Sankt Paul var på nogen tid. Nogle dage derefter kom vi under Italien, dersom kaptainen havde hjemme, til den stad Legor (Livarno), hvor vi måtte ikke komme i land i 6 dage, og ingen måtte sætte fod på landet, førend de var besigtiget af en, som dertil var sat, dog måtte de komme til landet, de som var gifte, deres koner måtte se og tale med dem, men ikke komme dem nær, og da blev mig af en italiener given vin at drikke, æble og ost at æde, så at jeg da begyndte at vente mig hjælp, om det havde længe varet.

Det 15de Cap. Om hvad der skete i denne stad og om min rejse i Tyskland

Den 11 oktober blev folkene kaldt på land allesammen til et hus langt fra staden, som der var bygget til at besigtige folk, om de var fri for pest eller andre smitsomme sygdomme, og da vi kom derhen, kom denne mester fra staden, da han kom, befalede han folkene at klæde sig af, og da det var gjort, beså han dem under hænderne og nedent om små tarmene, såvel kvinde- som mandfolk, og da det var klareret, måtte folkene komme ind i staden, da gik jeg med de andre fuld af sorg og vedmodighed, siden jeg vidste mig ingen hjælp uden hos GUD alene, og da jeg kom ind i staden, blev det mig straks til biergning, at de engelske som kom med mig fra Tyrkiet, satte mig straks til bords med sig, og betalte for mig både mad og vin og skaffede mig herberge hos en norsk mand, som der boede i staden, den samme mand gav mig mad dagen derefter, som var den 13 oktober. Den næste dag derefter, som var den 14 oktober fik jeg hverken mad eller drikke, men frit herberg havde jeg, og da gik det mig tungt med at bjerge livet, at jeg måtte bede købmændene, som var tyske og engelske, om nogen hjælp i Guds navn, og de gav mig ungefær 5 rigsdaler i små stykker guld og sølv, og siden jeg ikke kendte mønten, så måtte jeg skrive værdien op, hvortil den norske mand gav mig papir, han gjorde mig ellers meget til gode, og lod mig have herberg frit, så at disse penge hjalp mig og min stalbror, den hamborger, ved navn Jacob Snare, (som ingen penge havde, en heller kunde få tjeneste) meget til vores rejse, siden jeg hverken vidste vejen eller kendte mønten, så hjalp jeg ham dermed tillige med mig selv, og den mand havde tyrkerne taget en

uge før Kaarsmisse, og han havde både kone og børn i Hamborg; derefter rejste vi i 4 dage til den store stad Venedig, som står mere på søen end på landet, hvorom, såvidt vi kom, var 3 mure, og er den sagt at være 13 mile omkring, og den sø som går ind, kaldes Golfodi Venedig, og så foer vi langs med det bjerg, som kaldes Baldak, i hvilket der siges at Thorbiørg den Tydske har været, og da kom vi ind i Høj Tyskland ikke længere end en fjerdings vej og blev der om natten hos en enke, som spurgte hvorfra vi vare og hvor vi agtede os hen, og da hun fik det at vide, bad hun os for Guds skyld at fare bort, thi alle rejsende folk blev der ihjelslagne af kejserens folk, hvilket, da vi hørte, blev min stalbror forskrækket, men jeg ikke så meget; thi jeg var næsten dermed tilfreds, ikke desmindre så rejste vi straks tilbage så fort, som vi kunde til staden Legor, og var på den rejse 2 dage og 2 nætter, og der måtte jeg skilles ved min gode stalbroder; thi naar vi bad om hjælp, da svarede de at Lutherus skulde hjælpe os, hvorover han måtte give sig til at være matros; thi han havde ingen penge.

Det 16de Cap. Om stadens kirkeceremonier, munkenes klædedragt og embeds forretninger

Om staden er det at sige, at den er ikkun lille, så at man i 2 timer kan gå omkring den, og jeg mener, at den er uovervindelig, siden der er dobbelt mure omkring, og så dyb en grav uden for den yderste mur, at store skibe kunde sejle rundt omkring staden, og er husene der 3 etager høje og meget tæt byggede, og næsten overalt er husene uden på, meget mesterligen maledede, sort på hvide mure, udi staden er 13 kirker, hvoraf tvende er meget store og er bygget af grønne marmor sten, og inden i hvelvingerne og væggene prydet med guld og sølv fra det øverste til det nederste. Prædikestolen og alteret og den stol, som den fornemste munk sidder i, når han skrifter. Jeg så hvorledes deres skriftemål holdes, nemlig at den, som bliver skriftet, haver en anden stol at sidde udi, og imellem dem er 2 alen bredt messing på hver side af begge med huller igennem, hvor igennem de taler med hinanden, og om den, som bliver skriftet, giver munken en vis sum penge, da forlader han ham de synder, som han endnu agter at bedrive. Så står der ved hver kirkedør 2 stolper af marmor, hvorpå står 2 skåle med vievand, og hver som går ind i kirke, skal dyppe sine 2 fingre i disse skåle, og med det vand, som hænger ved gør de sig kors i panden, og til at give agt på dette, er 2 gamle munke tilsatte. Så og så jeg en gang, hvorledes de syge besøges, hvilket jeg vil fortælle ikkun til at le ad, dette abespill, hvilket jeg så igennem den norske mands hus, som hed Oluf Simonsen, som mig og sagde, hvad dette betyde, nemlig, at der gik mere end 200 mandfolk og kvindfolk alle med lys i hånden, og midt imellem dem gik en munk, over hvilken

blev båren på 3 stange et blåt silkes overhæng, og da denne store flok kom til det hus, som den syge var udi, da gives munken plads til at gå ind, da tager alle disse folk, som er med ham lysene og kaster efter ham, derefter går enhver hjem igen, og munken har en taske om halsen og en lille bjælde, som stedse ringer, og der holde klokkerne aldrig op at ringe. Munkenes klædedragt er 3de slags efter deres orden, nemlig grå munke, sorte munke og hvide munke, grå munkene har grå kjortler, som når ned til deres hæle, og hvide opslag med sorte vinger for på, og have ikke andet på sig uden skjorten og ingen bukser, men på halsen havde de en kort kappe og oven på den, en rund hat, som hovedet går ind igennem, nogle have og træsko på fødderne og kjolen knappet med træknapper og et stykke tov omkring, hvori er mange Peters Riis, og når enden af dette tov lig med kjortlen, så have de og gjort deres bog fast ved tovet på den venste side og deres halsbånd på den højre side, og lige foran på dem have den en lang smal tobaks pibe, og således går de alle, de sorte og hvide med, og de lade rage deres skæg hver 14de dag, og lade deres hår klippe undtagen uden omkring hvor der bliver så som en ring, og disse drenge vil kaldes hellige.

Det 17de Cap.

Hvorledes mand- og kvindfolkene er klædte der i staden, og om det underlige, som jeg der så.

Jeg lovede at melde, om hvorledes folkene var klædte, hvilket er således, at de er så vel klædte, som jeg tror nogen sted i verden, med silke, fløjl og dejligt tøj, de er dagligen ikke uden i skjorter og trøjer, som er åbne mit på og snørede, ligeledes på armene, og buxerne er ligeledes, og nogle er så overdådige, at deres hosebånd koste 60 dalers værdi og deres skoremme 10 daler og således andre ting efter proportion, og således prale end og de gemenste folk; men deres mad er meget dyrt, nemlig 4 rigsdaler om ugen for en person, et pund fisk koster 16 skilling; men hvad deres hellig dags klæder angår, derom kan jeg ikke noget sige. Men angående det, som mig særdeles kom for øje, vil jeg her melde om noget af det, som mig underligt forekom, nemlig at hver morgen mens jeg var der, så jeg ungefehr 100 mænd eller flere gående 2 og 2 sammen i lænker om i alle gader, som var ganske nøgne, undtagen nogle pjalter som de havde om livet til at skiule deres blussel med, med hvilke 2 altid fulgte som fogeder eller vogtere, med disse gik og en hjort som hornene var savede af, og 2 store bukke, en markat, og en ræv, begge disse sidste i røde klæder, og de gik på bagbenene, på hvilke de havde sko, og hatte på hovederne og kårde ved siden og bag på hængte deres rumper ud af bukserne, men hvad dette skulle betyde, ved jeg ikke. Så og så jeg 2 andre dyr, som de tyske kaldte bøfler, de ser ud ligesom de allerstørste okser, og er meget fede, hvoraf nogle havde horn, som gamle bukke, men den norske mand sagde mig, at der var intet fedt på dem, hverken uden eller inden, men de er stærke til at trekke for vogne med stærk læs,

såsom jern, salt og bly. Ydermere så jeg det mesterstykke, som jeg aldrig så før; nemlig 4 menneskebilleder af kobber, som sad på en firekantet stolpe af marmor, en på hver side, som var så kunstige gjort, som de var levende mennesker, som var støbt efter en tyrk og hans 3 sønners billeder, som havde gjort de kristne stor skade og vare de så store som kæmper.

Disse havde den hertug, som var over den stad, fanget og ladet deres billeder støbe til en evindelig ihukommelse, og står den samme hertugs billed over deres, med et stort sværd i hånden, alt af kobber eller messing, og på murene der omkring er hæftede bare tyrker hoveder med store huller gennem muren.

Det 18 Cap. Om min rejse til Genua og derfra til Marseilles

Fra staden Legor kom jeg med et lille skib, som kaldes en bark, til den store og mægtige stad Genua, ved den franske grænse, og på den rejse var jeg i 4 dage, hvilken stad er meget stor og med stærke mure og ved søen, hvor jeg kom, med store kasteller på begge sider og med så store stykker, at man kan krybe ind i dem, og blev mig sagt, at denne stad var 18 mile omkring, og der ved søen som jeg kom, var der huse 12 etager høje, og 3 mure omkring, og støder denne stad imod de bjerge, som kaldes alpes, og der lånte en dansk kone mig hus i 2 nætter, og gjorde mig til gode, og som man der skal have sundheds pas, fra hvad stæd man kommer, så måtte jeg og tage mig sådant pas og derfor gav jeg 4 styver. På denne rejse så jeg lys brænde i staden Rom. Til Genua kom jeg den 28 oktober hvor jeg ikke så noget særdeles, som jeg ikke havde set tilforn, uden 4 rensdyr og 2 tamme bjørne, som gik på bagfødderne, der så jeg også glasvinduer, som var 5 eller 6 favne høje, og der så jeg og først vindmøller, hvor over jeg mig forundrede.

Fra denne stad fore jeg alle helgenes morgen og til Marseilles i Frankrig, hvortil den danske kone mig hjalp, og den 6 november, kom jeg i den by som Blikma i Frankrig. På denne rejse måtte vi hver aften fare i land; thi de frygtede for røvere. Den 7 november kom jeg til Marseilles, og leverede kommandanten mit rejsepas; Om aftenen den samme dag fik jeg herberge silde, efterat jeg havde over på 20 stæder med grædende tåre begæret, da kom omsider en kone til mig, som talte til mig på islandsk og sagde, om du er en islænder, så kom med mig, jeg skal låne dig hus i nat, thi jeg er også islandsk og har været en

fangen kone, og da jeg kom i hendes hus, da var der både tyske og engelske, som forstod mig, en af de engelske kendte mig og sagde hende, at jeg var en islandsk præst, da vilde hun jage mig ud af huset, og i det samme opvakte Gud en tysk købmand, som straks stod op fra bordet, som han sad, (thi det var et vinhus) trådte frem og lovede at betale for mig, hvad jeg der fortærede og herberge med, så længe som jeg der blev.

Det 19de Cap. Om hvad mig skete i Marseilles

Den samme aften fik jeg både mad og drikke nok, så og en god seng at sove i, hvilket jeg havde ikke fået før siden den tid at jeg blev fanget, en heller været af mine lappede klæder, hverken dag eller nat, til den tid, som var 16 uger og en dag; men jeg måtte ligge på skibet på kabeltov hos de to, som fore med mig fra Legor og til Genua, og der ikke gjort det mindste til gode, da jeg kom i dette hus, havde jeg 4 brødkager tilbage i en striepose af de 18, som jeg købte i Italien, og af mine penge havde jeg 4 rigsdaler tilbage, som jeg dog hemmelig havde gemt. Om morgenen tidlig derefter kom den forbemeldte købmand der hen igen, bekræftede sine ord om det, som han mig havde lovet, og tilstod for alle åbenbarligen, at han vidste ikke hvorledes det kom, at han elskede mig, som sin fader, og da blev jeg der i huset på hans bekostning den 8 og 9de og til tidlig om morgenen, den 10 november som var en lørdag, kom der 5 hollandske skippere ind i dette vinhus, som satte sig ved bordet, at drikke et glas vin, og i det samme sad jeg og fik mad ved et lille bord, da spurgte den fornemmeste skipper mig ad, hvem jeg var og hvor jeg agtede mig hen: Da jeg hannem det sagde, stod han op fra bordet, og kom til mig og tog mig venlig i favn, lovede at give mig mad og drikke på sit skib, så længe som jeg var der og han lå i havnen, og at føre mig med sig fri til Holland, og derfra at forskaffe mig til Danmark; denne fromme mand hed Caritas Hardspenner, og da han gik ud af huset, bad han mig at følge med sig, da gik jeg med ham ud på skibet og blev hos ham i 6 uger og 2 dage og gik med ham ind i staden hver dag, da havde jeg lyst til at rejse til Paris, som er kongens hovedstad i Frankrig, siden jeg var ikkun 12

mile derfra i nord, men adskillige ting, som mig i denne min elendighed lå på hjertet, forhindrede mig derfra, nemlig først fattigdom, såsom det koster meget der at rejse. 2det, legemets svaghed, 3die, at jeg havde ingen klæder, og skammede mig ved at lade folk se min elendighed, 4de formedelst det skrækkelige mord, som der på vejene passerede, hvorfor dette mit forsæt gik tilbage

Det 20de Cap. Om den måde, som jeg så fattige folk at fiske med der, og om en ankersmede.

I denne stad så jeg en rar ankersmede, hvis lige jeg tilforn ikke havde set, hvorfor jeg gav noget at komme ind at bese den, og er den så gjort, at vinden driver værket og de store hamre komme selv ned at smede jernet, sådan som de det ville have, og oven over står møllen hvor ved dette værk drives, hvor på jeg havde ingen forstand, så og kom jeg ind i et hus, hvor der bliver metalstykker støbte, som og var artig at se, men jeg havde ingen forstand derpå. Hvad deres fiskefangst angår, da rør de dagligt ud med et meget langt net og får kun nogle få små fisk ikke større end sild, og nogle fanger rejer, hvoraf de neppe får en fjerding, som ikke kan forslå meget for dem, som ikke af andet skal forsørge koner og børn, og der er madvarer dyre, men fransk brændevin er der nok og så stærkt det ikke kan drikkes uden med halv vand udi; Ellers så jeg mange måder at fange fisk på, men jeg kan ikke begribe, hvorledes der dermed kunde fortjene føden; thi de havde et stærkt arbejde og ikkun liden profit efter mine tanker

Det 21de Cap. Om staden i sig selv, og deres klædedragt, og om min rejse til Holland.

Om staden Marseilles er det at sige, at den er bygget omkring en rund fjord, som er ganske smal i indløbet og efter min tanke kun 9 favne, og i det indløb er i søen murede 4 piller af mur, hvor imellem er jernlænker med store kroge i, så at hverken skibe eller både kan komme ud, og på den anden side af dette indløb er et stærkt kastel, fra hvilket 3 store bomme er fæstede i krogene på disse jernlænker, hvor inden for alle skibene ligger, som jeg mener at ikke er mindre en tusinde; thi det er en stor handelsstad, og er husene 5 og 6 etager høje, og volde omkring med mange store stykker besat, hvis lige jeg på denne min elendige rejse ikke så og der kan ingen komme hverken ud eller ind, uden kastelets permission.

Angående deres klædedragt, da er den næsten ligesom i Italien, dog er den mere tarvelig og ikke så overdådig, og folkene der mest sort hår, og i den stad så jeg på sankt Andreæ dag 1496 kvindfolk i en skare, som gik til kirken efter deres **Viis** til Sct. Andreæ kloster, som, om det var et munkekloster eller nonnekloster, der ved jeg ikke, men denne skare var meget prydelig at se, alle med hvide lærredsforklæder, og i deres gang havde de denne orden, at der gik først 2 sammen, derefter 3, siden 4 så 5,6,7,8,9 så 10 og således i hver rad.

Hvad nu min rejse derfra angår, da gik vi ud fra staden dagen før jul, efter min regning, og var der uden for i 2 dage, og biede efter vor skipper, og efter ham biede 9 hollandske skibe; Thi som han havde det største skib og det var bedst monderet med stykker, så var han i den tid

deres admiral, den 3die dag derefter om morgenen gik alle skibene til sejls i en flåde, hvor af kun 3 var defentions skibe, vi havde 26 stykker, det andet 24 og det 3die 12 stykker, og da vi havde en god vind i 8 dage og den 10de juledag den allerbeste, da sejlede vi igennem strædet, som de så kalde, hvor vi havde den farligste kurs formedelst kapere, og så intet land førend vi kom til England, en nat var vi så nær kommet på et skær, men GUd reddede os, 2 dage derefter mistede jeg min trøje, som jeg havde hængt op at tørre i tovene, da havde jeg intet på kroppen uden en gammel skjorte og livstykke som jeg blev fanget med, og derefter mistede jeg også min hat af vinden, da gav min fromme Caritas mig en lille gammel hat igen, og en af skibsfolkene gav mig en trøje som jeg kun halvt betalte, og hvor som vi kom, da var det på de tider farligt at rejse for røvere, både til lands og til vands; på denne rejse mødte os 2 gange 2 kapere, men de turde ikke komme til os. Den 8 februar var vi så nær ved Holland, at vi så spirene i stæder, og da var ikke dybere end 4 favne vand, og derfor kan Holland ikke vel tages for medelst mange grunde, som er der uden for, hvor der er strandede over 100 skibe, og der må man løfte skibene 3 mile udenfor og gives 14 rigsdaler for 30 læster at løfte, og vi var i 9 dage om at løfte af vort skib, førend det kunde gå ind; derefter kom vi derhen, som skipperen havde hjemme og hed den stad Enkhuizen.

Det 22de Cap.
**Om hvorledes det gik mig i Holland og staden i
sig selv**

Da jeg kom ind i staden, blev jeg på det største skib, som jeg kom med, hver nat, da kom min gode Caritas ud på skibet, og gav mig lov til at spise på skibet så længe, som jeg var der, så ville han se til at skaffe mig til Danmark, da forøgede han sin godhed imod mig, foruden alt det gode, han tilforn havde gjort mig, at han gav mig 2 skjorter, så vel som hoser og sko, da han dog i Frankrig gav mig en kiol som kostede 5 rigsdaler, til at skjule mig i, såvel om natten som om dagen, på hvilken var en hat som en munkehætte. Da jeg nu havde været på dette store skib i 4 dage, da kom jeg til at fattes mad, så som skibsdrengen havde stjålet maden og solgt for penge, hvorover jeg måtte kvittere skibet og gå i land, for at søge skipperen op, da jeg omsider traf ind hos en dansk trompeter, som herbergede mig i nogle nætter og viste mig til min gode patron Caritas. Der er store grave langs igennem landet, som de fare igennem, ellers så jeg, at de i disse grave gik med støvler så lange, at de nåede op under armene og havde en lang stang, hvorpå ved enden var gjort såsom en kam, med 5 eller 6 brede tænder af jern, hvormed de tage sanden op af gravene og lægge den siden i jernkister, og lægge det så hen til et andet år derefter, da det er bleven så hårdt, som sten, hvilket de bruge til fundament under deres huse. Husene er meget propre bygget med årstal på hvert hus, når det er bygget.

Da rejste jeg og til staden Hoorn, såsom jeg havde lånt en Matros 9 styvere. Såvidt som jeg kunde fornemme, da jeg rejste i landet, da er det gjort af mennesker selv således,

uden omkring landet er slagen bolværk, som bliver så hårdt som sten, og deri er fyldt med store sten, som købes fra andre lande, derefter bliver der pakket ler imellem, og er landet allesteds lavere end søen udenfor. Der er sat store møller omkring landet, som male vandet ud og går både nat og dag, når vinden blæser og er deraf så mange, at der er neppe 100 favne imellem dem, og siges der, at om der kom ingen vind i en måned, da sank landet ned; alle skibene ligge ind i staden undtagen, når de losse og lade; thi da de først have fundet grundene, så have de gravet store grave og kastet leret op på begge sider, og et år derefter, da er leret bleven så hårdt som sten, og på sådanne lerhøje have de bygget deres stæder, og over disse grave i stæderne er skrækkelige store broer, meget nette gjort, som en mand kan både lukke op og slå ned, hvorpå man kan køre med vogne, og for skibene er de opladte, og til at holde disse grave rene, er sat 20 mand, som det gøre på forbemeldte måde.

Det 23de Cap.

Om min rejse derfra til Vlieland og derfra til Helsingør og siden til København, og hvorledes jeg der blev imodtagen.

Den 16 marts kom jeg på et andet skib med en anden hollandsk skipper ved navn Ulfracke, ved hjælp af min gode Caritas, og hvad det hollandske folk angår, da er de af fromhed og gavmildhed endnu de bedste, som jeg på denne min jammer rejse har fornummet, særdeles de søfarende; Så er og kvindfolkene meget nette og renfærdige og derhos meget dejlige; hvad deres religion angår, da er den ulige. På denne hollandske skippers sidste skib var jeg i 13 dage, og med ham var jeg i Vlieland i 4 dage, det land er ganske overblæst af rød sand, og vokser der intet græs, der var jeg i en by som kaldes Kolby. Fra Vlieland sejlede vi den 22 september. 25 skibe tilsammen, hvoraf de fleste vilde til Danmark til at købe okser, og på den samme rejse så jeg Sverige, og kom vi da omsider Kronborg forbi og til Helsingør i Danmark, og da syntes mig, at jeg var næsten kommen hjem; Thi så snart som jeg kom ind i staden, da fandt jeg den gode mand Peter Jacobsen, som havde været Foged i Vest-manneø i 7 år, han tog mig ind i sit hus og spisede mig, og efter måltidet fulgte han en død mands lig til jorden, som havde været købmand, da gik jeg med ham og hørte ligprædiken, derefter blev jeg baden til gæst tillige med ham af samme præst, som gjorde ligprædiken, og han spurgte mig om mange ting, og da jeg gik fra ham, gav han mig 1 rigsdaler, en god hat og en liden nye postilla, end dog at han havde mange børn.

Den 28 marts kom jeg til København, og så snart som jeg kom, blev jeg antagen som en engel, og den som gjorde

mig der mest tilgode var Jens Hellenberg, han førte mig straks op på Kompagniet og sagde de gode herrer Landets redere, hvem jeg var, hvilke tog mig straks til sig og gav mig fri kost, ligeså en klædning til påske, som de lade gøre til mig, og den første dag, som jeg var der kommen, blev mig af en skibsmand, som mig kendte, given 2 Sølv dalere i småpenge, så og lagde en af mine landsmænd, ved navn Bigfus Gislesen noget til, så at jeg den samme dag fik 3 sølv daler. Den 5 april blev jeg fattig stakkel tillige med hr. Thorlak Skulesen buden til gæst hos Dokter Hans Resen, og af ham blev jeg tilspurgt om mange ting i de lande som jeg havde været, og ikke mindst om Island, og han gav mig en rigsdaler.

Den 8 april så jeg vor nådigste konge Chrstian den 4de, hans højbarne dronning og prinsen. I denne måned blev jeg buden til gæst af adskillige brave mænd, og af dem gjort meget tilgode, og imidlertid given 18 rigsdalere, hvoraf en færøsk købmand gav mig en, ligeså en islænder ved navn Bjarne Ormssen, som tidligere havde været i Vestmannø, han gav mig 2 sølv dalere, så og den gode madame, som længe havde handlet på Vestmanneø, gav mig 2 rigsdaler, ligeså en købmand for norden på Island, gav mig 6 rigsdaler af de penge, som hr. Thorsten Illugesen og hr. Bjarne Gamlesen for Norden havde givet til studerende folk, som sejlede til Danmark. En præst gav mig 1 rigsdaler og en skolemester 1 rigsdaler, en mand som var opfødt i Vestmanneø 1 rigsdaler, og blev jeg i København i halvottende uge, og dersom jeg havde mit herberg gav de mig kosten imidlertid.

Den 4de maj gik jeg til sejls fra København til Vestmanneø, og formedelst den gode Jens Heffenbergs intercession havde jeg fri kost og fart på skibet. Og ender jeg så denne bedrøvlige historie, som kan være en sømmelig tidsfordriv.